

УДК 330.46:658.15

Р. В. Шамрін,

к. е. н., старший викладач кафедри економічної кібернетики, Криворізький факультет ДВНЗ "Запорізький національний університет" Міністерства освіти і науки України, м. Кривий Ріг

СИСТЕМНІ ВЛАСТИВОСТІ ДИНАМІЧНОГО І ЕКОНОМІЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

R. Shamrin,

PhD in Economics, Senior Lecturer of Department of Economic Cybernetics, the Kryvyi Rih faculty of State Higher Educational Institution "Zaporizhzhya National University" of the Ministry of education and science of Ukraine, Kryvyi Rih

SYSTEM PROPERTIES OF DYNAMIC AND ECONOMIC MODELING OF AN ENTERPRISE

У статті представлено системні властивості динамічного та економічного моделювання сучасного підприємства, які виявлено з урахуванням принципів і закономірностей систем, що розвиваються, а також на основі параметричних процесів розвитку і методів ефективності бізнес-процесів. Особливу увагу приділено фрактальній фінансовій моделі вартості підприємства, яка включає комплекс структурних елементів: стейкхолдери, можливості організації, фінансові стратегії і процеси. Виявлення системних властивостей динамічного та економічного розвитку підприємства проведено з метою забезпечення фактичного функціонування організації через формування параметрів, в яких діяльність організації буде оптимальною, ліквідною, рентабельною, ефективною, економічно, структурно і організаційно надійною.

The article presents the system properties, and dynamic economic modeling of modern enterprises that identified with the principles and laws of developing systems, as well as on the basis of parametric processes and methods of efficiency of business processes. Particular attention is paid to the cost of the financial model of fractal organization, which includes a set of structural elements: stakeholders, the possibility of organizing, financing strategies and processes. Identification of system properties, and dynamic economic development of the organization carried out in order to ensure the actual functioning of the organization through the formation of the parameters in which the organization will be optimal, liquidity, profitability, efficient, cost, structurally and organizationally reliable.

Ключові слова: підприємство, системні якості, динамічний розвиток, економічний розвиток.

Key words: enterprise, system properties, economic development, dynamic development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Виявлення системних властивостей динамічного та економічного розвитку сучасного підприємства безпосередньо пов'язане з досягненням мети постійного пристосування організації до швидкоплинного зовнішнього середовища. Іншими словами, сучасне підприємство являє собою якийсь механізм, що адаптується, який з урахуванням мінливих зовнішніх умов буде коригувати свою діяльність, ґрунтуючись на об'єктивних вимогах до неї. Враховуючи соціально-економічні і політичні процеси, що відбуваються, а також сучасні тенденції розвитку підприємств, слід відзначити, що існує стійка потреба виявлення системних властивостей динамічного та економічного розвитку сучасної організації.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Загальним питанням моделювання економічного розвитку присвячені публікації вітчизняних вчених В.М. Лисю-

ка, Ю.І. Паршина, В.Г. Ковальчука, та зарубіжних вчених: Т.П. Данько, Е.М. Петрикової, В.С. Баракова, Ф.Р. Абасова та ін.

Водночас питання системних властивостей динамічного і економічного моделювання підприємства досі не досліджувалось.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Перед нами постає завдання визначити системні властивості динамічного та економічного розвитку сучасного підприємства з метою забезпечення фактичного функціонування організації через формування параметрів, в яких діяльність організації буде оптимальною, ліквідною, рентабельною, ефективною, економічно, структурно і організаційно надійною.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Одною з актуальних і важливих властивостей є властивість гнучкості підприємства, що підкреслює орієнтацію

на втілення можливості побудови адекватного і адаптивного підприємства з елементів, з реверсом резерву можливостей по поверненню до вихідного стану параметричного балансу і здатності до адаптації, модифікації, дискретності в панорамі конкурентної взаємодії.

У розумінні дискретності (роздільності) підприємства — це можливість і здатність до розмежування взаємозв'язку в переривчастості поточкових процесів, виділеність складових для фаворитизації ключових компонентів у виборі варіантів розвитку, можливість застосування та реінжинірингу в ієрархії переваг і бізнес-процесів.

Властивість ієрархічності підприємства визначає послідовність функціонування підприємства в співвідносності процесів, елементів і зв'язків. У перспективі формується результативне функціонування системи управління з розвинутою системою реалізації адекватних повноважень функцій з ознаками властивості інгресивності. Реалізується здатність до адаптації і модернізації, формування, мобілізації та комбінаторності підприємством нових якостей, що формують його [1].

Стан комбінаторності організації підкреслює можливість встановлення нових зв'язків, а також можливість повернення до вихідного стану збалансованого розвитку, здатність до розмежування взаємозв'язку в підпорядкованості та забезпеченні комунікаційних ресурсного аспекту варіантів збалансованого розвитку.

Комунікаційність підприємства проектується в здатність, прихильність до взаємозв'язку із зовнішнім середовищем функціонування. Формуються і мобілізуються нові властивості і якості, здатність до адаптації і модернізації виробництва, бізнес-процеси. Діяльність розвивається в спектрі і панорамі можливих способів організації бізнес-процесів та бізнесу з елементами комутаційних. Це відбивається в перспективах формування адекватної, адаптивної структури з елементів і можливості створення між ними нових композиційних зв'язків, тобто позиціонування організації, як перспективної моделі для формування адекватної та структурованої системи з елементів. Розвивається здатність до взаємозв'язку між ними і зовнішнім конкурентним середовищем, здатність до внутрішнього обміну та об'єднання якостей через можливості кон'югованості властивостей і корпоративності інтеграційних процесів всередині підприємства, навколо нього і за участю підприємства.

З метою уточнення перспектив обліку характеру інтеграційних процесів у сучасній економіці властивість корпоративності підприємства відображає здатність, прихильність до взаємозв'язку, кореляції елементів розвитку з параметрами середовища, здатність до групової діяльності, асоціації, інтеграції та кооперації.

Аспект кореляційності організації означає здатність і можливість до активізації взаємозв'язку, побудови адекватного підприємства з елементів, здатність до адаптації до ризиків розвитку і вмотивованості до модернізації діяльності.

Вмотивованість підприємства вимагає формування менеджментом підприємства організаційної культури, здатності до кооперативної асоціації та групового взаємодії, розвитку потенціалу активізації та актуалізації взаємозв'язку в єдності спонукання до об'єднання учасників конкурентного і партнерської оперативної взаємодії. Це відображення здатності до активізації взаємозв'язку у своєчасному відгуку на ризики, результат моніторингу їх параметрів в перманентному, безперервному розвитку, через формування підприємством нових якостей її складових і здатності до адаптації, модернізації бізнес-процесів, реверсивності діяльності.

Властивість "реверсивність" підприємства підтверджує можливість повернення до вихідного стану в пріоритетах

послідовного функціонування і регенеруючого розвитку. Реверсивність проявляється у здатності до відновлення підприємства, адаптації та репродуктивної модернізації, руху до здатності бути в процесі реорганізації, до відтворення потенціалу підприємства, складових перспективної результативності, здатності формування нових організацій, ротації існуючих, прихильність до відновлення витраченого трудового, ресурсного та економічного потенціалу фірми.

Процедура ротаційності підприємства відображає здатність до фундаментальної адаптованості в конкурентному середовищі і результативною модернізацією з ефектом взаємного заміщення бізнес-процесів, що протікають по циклічній траєкторії, до рівневої здібності і активізації взаємозв'язку, стратегування, тобто стратегічного планування, прогнозування та результативного управління, а також, можливо, контролінгу бізнес-процесів, конвергування систем і схильності до самоорганізації, взаємозв'язку з конкурентним середовищем і партнерами по бізнесу.

У напрямі оптимізації фактичного організаційного контролінгу фінансових результатів у стратегічній, тактичній, оперативній та інвестиційній видах діяльності підприємства пропонується концепція розрахунку доданої економічної вартості підприємства (ДЕВП) [2].

$$\text{ДЕВП} = \text{ВПР} \times (1 - \text{Н}^*) - \text{А} \times \text{СІАП} \quad (1),$$

де ПВР — показники по прибутку до вирахування витрат по процентам, розрахунку податку і амортизаційних розрахунків або фактичний грошовий потік;

Н* — показник податку на прибуток з поправками на зміни податкового законодавства і характеру нарахування податку;

А — планові та прогнозовані інвестовані активи;

СІАП — актуалізована середня по процедурі оцінки вартість інвестованих активів підприємства.

У роботі сформована фінансова модель і методика зростання вартості підприємства. Ключовою характеристикою цієї моделі є представлення вартості фрактальним комплексом структурних елементів: стейкхолдери, можливості організації, фінансові стратегії і процеси. Вартість підприємства представлена моделлю у вигляді рівностороннього трикутника (рис. 1).

Трикутник розділений на чотири рівних рівносторонніх трикутники, з чотирма фундаментами-генераторами для формування вартості організації, де стейкхолдери — З; можливості організації — В; фінансові стратегії — С і процеси — П.

Індивідуально чотири трикутники розділені на чотири частини прямими лініями, паралельними його сторонам. З точки зору автору, функціональністю цієї фінансової побудови є панорамна "обертаність" до всіх стейкхолдерів, яка включає характеристики мультифрактальності з можливістю застосування результативних фінансових інструментів, стратегії ефективного управління збалансованим розвитком підприємства на принципах самоорганізації [3].

Стейкхолдери відносяться до верхньої частини піраміди як фінальна ланка процесу формування вартості підприємства. У центрі піраміди представлені можливості організації, що базуються на інтересах, знаннях, потенціалі стейкхолдерів, що дозволяють підприємству формувати і оптимізувати фінансово-економічні активності (лівий трикутник) і формувати внутрішньоорганізаційні і панорамні зовнішні активності (правий трикутник).

Дану методику можливо застосувати для перспективного розбиття активаторів вартості на незначні елементи, які проектується на більші фігури. Великі фрактали використовуються в довгостроковому періоді при оптимізації вартості компанії. Більш дрібні — в короткостроковому плануванні [3].

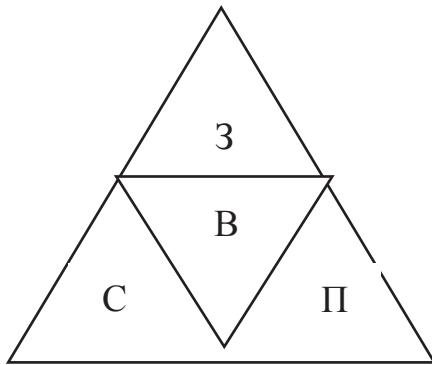

Рис. 1. Фрактальна фінансова модель вартості організації

Принцип зворотного зв'язку і властивість універсальності організації відображає здатність до активізації взаємозв'язку, формування і мобілізації нових якостей, пристосованість до всього без обмежень, здатність, принципи і ознаки адаптації, уніфікації та модернізації.

Властивість уніфікації підприємства забезпечує цілеспрямоване застосування єдиного підходу до різних підприємств через орієнтацію підприємства на конкретну мету, здатність до адаптації і модернізації, здатність до групової асоціації та кооперації для досягнення максимального рівня реалізації якостей, тобто агресивності, для формування та мобілізації нових еволюційних якостей збалансованого розвитку.

Якісна властивість еволюційності організації відображає формування організацією нових якостей її складових, здатність до розвитку та параметричної модернізації, інноваційного перетворення в пріоритеті послідовного розвитку організації, а повсякчас і оперативному формуванню, концентрації та мобілізації нових якостей через властивість емерджентності, тобто готовності до реорганізації та комплексного реінжинірингу бізнес-процесів і діяльності.

Реорганізація як процес і економічна категорія виступає сполучною теоретичної комплексною схемою, що дозволяє перейти від розуміння сутності процесів зниження витрат до конкретних форм реорганізації, що регламентують господарську діяльність підприємства [4].

Стан комплексності організації забезпечує необхідні властивості в пакетності їх реалізації, забезпечує гармонійне співвідношення завдань і ресурсів, рівновагу напрямів і пріоритетів, прихильність до зважених і регламентованих дій. Регламентація підприємства встановлює межі і рамки взаємодії, суворо врегульовані умови, процедури самостійності і режими взаємодії.

Самостійність підприємства визначає пріоритет незалежності підприємства в панорамі конкурентної і партнерської взаємодії, вдосконалення здатності вироблення і реалізації стратегії, планів збалансованого розвитку. Удосконалення підприємства може призвести до цілеспрямованої реорганізації, до коректування сформованих структур і процедур за результатами дослідження та моніторингу середовища функціонування, до забезпечення наслідуючої модернізації та розвитку з метою набуття місії підприємства. Іншими словами, призводить до ідеології позитивізму, формування перспективного іміджу, репутації надійного партнера, стійкого учасника ринку, стратегії довгострокового планування збалансованого розвитку з чіткими пріоритетами, акцентами і закономірностями в розвитку.

Закономірності розвитку — це саморух і самопересування, саморегуляція, координований рух за стадіями і рівнями життєвого циклу з набуттям статусу і позиціонування в середовищі функціонування, юрисдикція, формування повноважень і відповідальності в посилюється залежно від стохастичності і принципу динамічності бізнес-процесів, кон-

курентного середовища. При реалізації цих процесів спостерігається наявність організаційних і параметричних змін, кризових явищ, типу, структури, форми підприємницької організації та організаційно-правової форми.

Організація забезпечує стабільність, позиціонування і взаємодію в панорамі функціонування. Структура підприємства закономірно закріплює спеціалізацію, повноваження, комутацію, відповідальність, атрактивність, тобто увагу до діяльності. Ефективність підприємства відображає різницю результатів і витрат, співвідношення результатів і витрат в правовому полі і юрисдикції, необхідності, статичності, так ж динаміки й оптимізації організаційних відносин.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У висновку відзначимо, що виявлення системних властивостей динамічного та економічного розвитку підприємства проведено з урахуванням принципів і закономірностей систем, що розвиваються, а також на основі параметричних процесів розвитку і методів ефективності бізнес-процесів. Метою систематизації є забезпечення фактичного функціонування організації через формування параметрів, в яких діяльність підприємства буде оптимальною, ліквідною, рентабельною, ефективною, економічно, структурно і організаційно надійною.

Література:

1. Астраханцева И.А. Фрактальная финансовая модель компании / И.А. Астраханцева // Аудит и финансовый анализ. — Москва. — 2011. — Вып. 3; Брянцева Л.В. Концептуальные положения сбалансированного управления развитием перерабатывающих организаций АПК / Л.В. Брянцева // Региональная экономика: теория и практика. — 2008. — № 25. — С. 68—72; Горбунова К.А. Модели экономических систем / Горбунова К.А., Рябова П.С., Подповетная Ю.В. // Современные концептуальные положения научных исследований и практика управления бизнесом. — 2014. — С. 109—111 и др.
2. Саксин А.Г. Управление издержками промышленных предприятий вертикально интегрированных структур. — Нижний Новгород: ГОУ ВПО "Удмуртский государственный университет", 2011. — С. 13.
3. Теория организации. [Электронный ресурс]. — URL: <http://www.uamconsult.com/book>; Теория систем и системный анализ в управлении организациями / Под ред. В.Н. Волковой и А.А. Емельянова. — М.: Финансы и статистика; ИНФРА-М, 2009.
4. Закономірності цілеобразования в экономических системах / Ю.И. Черняк // Информационная и модели структур управления. — М.: Наука, 1972.

References:

1. Astrahanceva, I.A. (2011), "Fractal financial company model", *Audit i finansovyj analiz*, vol. 3; Brjanceva, L.V. (2008), "Conceptual development of a balanced-control processing organizations of agriculture", *Regional'naja jekonomika: teorija i praktika*, vol. 25, pp. 68-72; Gorbunova, K.A. (2014), "Models of economic systems", *Sovremennyye konceptual'nye polozhenija nauchnyh issledovanij i praktika upravlenija biznesom*, pp. 109-111 and others.
 2. Saksin, A.G. (2011), "Cost management industry vertically integrated structures", *Nizhnij Novgorod: GOU VPO "Udmurtskij gosudarstvennyj universitet"*, p. 13.
 3. Volkova, V.N. and Emel'janov, A.A. (2009), "Theory of organizations", *Teorija sistem i sistemnyj analiz v upravlenii organizacijami*, [Online], available at: <http://www.uamconsult.com/book>
 4. Chernjak, Ju. I. (1972), *Zakonomernosti celeobrazovanija v jekonomicheskikh sistemah*, [Laws of goal formation in economic systems], Nauka, Moscow, Russia.
- Стаття надійшла до редакції 01.02.2016 р.*